

Biblioteket i Alexandria

En av forntidens mest kända bränder drabbade biblioteket i Alexandria. Enligt många källor blev det helt förstört år 48 f Kr. Källforskning har visat att det inte var så allvarligt men ändå lever minnet kvar av branden som en stor katastrof.

Alexandria hörde till den hellenistiska världen. Aten var centrum för filosofi och Alexandria var vetenskapligt centrum för matematik, astronomi, biologi och medicin. I Alexandria möttes väst och öst med grekisk filosofi och orientalisk mystik.

Alexander den store hade erövrat Egypten år 332 f Kr och grundade staden samma år och landet införlivades med den hellenistiska kulturssfären. Den ptolemeeriska ätten kom på tronen och de byggde palats och startade bl a forskningsanstalten Museion i början av 200-talet f Kr. Ett bibliotek ingick som en del av Museion.

Detta, forntidens största bibliotek, bestod av två delar. En del i kungapalatset Brucheion och en i Serapistemplet. I Brucheion låg det vetenskapliga biblioteket vilket hade all äldre och nyare litteratur. Redan 50 år efter grundandet fanns där omkring 400.000 skrifter och i Serapion hade man 42.800 rullar. Efter hand fanns 500-700.000 bokrullar och biblioteket hade den mest kompletta samlingen av grekisk litteratur som existerat. Samlingarna utgjorde en förutsättning för den grammatiska och litteraturvetenskapliga forskning som uppstod i Alexandria. Den grekiska kulturen hade då nått sin sista storhetstid.

Under Romarrikets inbördeskrig stred den blivande kejsaren Caesar mot Pompejus och vann. Under sin förföljning av pompejerna blev han indragen i tronstriden i Egypten och slogs på Kleopatras sida. Motståndare var hennes bror Ptolemios. Under striden smugglade hon sig in i Alexandria inrullad i en matta. Caesar avgjorde striden till hennes fördel och hon kunde, stödd på hans härmakt, bestiga tronen sedan Alexandria belägrats och intagits efter häftiga strider. Detta hände år 47 f Kr.

Som tack för hjälpen skänkte Kleopatra ett stort antal bokrullar till Caesar ty han var i färd med att uppföra ett eget bibliotek i Rom. Trots att det mest var dubletter förskräckte detta bibliotekarierna. Gåvan fördes till ett hamnmagasin och intill detta låg en stor del av hans flotta.

Under besöket blev hans här anfallen och risk fanns att hela flottan skulle falla i fiendens händer. Caesar gav då order om att skeppen skulle brännas och under den häftiga brand som uppstod fattade även magasinet med bokrullarna eld. Själva biblioteket låg så långt från hamnen att det inte blev drabbat.

Tidigare har det antagits att biblioteket fattade eld och förstördes men den uppgiften är troligen felaktig. Felskrivningar eller feltolkningar har skett under årens lopp men de flesta tidiga handlingar visar att bara 40.000 rullar brann och ej 400.000. En enda uppgift finns att allt brändes men den kommer från en av kejsarens fiender som ville utmåla honom som en kulturmarodör.

Caesar lämnade Egypten där Kleopatra satt på tronen, de fick strax därefter en son som i Alexandria kallades Caesarion.

Boksamlingen i Serpion skall ha förstörts 390 e Kr. När de nya religionerna infördes skedde detta ofta med våld. Normalt ingick att man brände äldre skrifter och Alexandrias bibliotek förstördes slutligen på detta sätt omkring 646 e Kr när Islams lära kom till landet. Bokrullarna användes då som bränsle i stadens många badanläggningar. Ett fåtal rullar räddades av folk som vågade livet ty att inneha sådana skrifter var belagt med dödsstraff.

Alla böcker från Alexandria har alltså brunnit upp men inte under så dramatiska former som traditionen gjort gällande.

Källor

"Die Alexandrinsche Bibliothek" V Gardthausen 1922

"The Alexandrian Library" E A Parsons 1952

Rom hade kejsar Augustus (63 f Kr-14 e Kr) en brandkår som bestod av ca 1000 man. Någon gång mellan 200 f Kr och 300 e Kr levde i matematikern Heron i Alexandria. Han uppfann bl a en för sin tid mycket avancerad brandspruta. Kanske var han vittne till biblioteksbranden. Åtminstone fanns hans spruta år 64 e Kr. ty vid Roms återuppbyggnad efter den stora stadsbranden detta år stadgades att det i varje hus skulle finnas en "maskin för eldsläckning"

"Brandbilshistoria" 1975

"Antikens teknik", Drachman 1963

Björn Albinson